

Формування лексичної компетенції студентів-медиків як методична проблема

Ефендієва С.М., Стриж А.А.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

У статті проаналізовані актуальні підходи у навчанні студентів лексичному матеріалу на заняттях з англійської мови. Автори акцентують увагу на характерних принципах формування лексичної компетенції та основних етапах навчання лексичного матеріалу протягом аудиторної роботи.

Ключові слова: лексична компетенція, лексична одиниця, лексичний мінімум, комунікативна компетенція, лексичні мовленнєві навички.

Проблема формування лексичної компетенції є досить актуальною, що відображено в програмах та документах про освіту, а також перебуває у фокусі сучасних досліджень.

Метою запропонованої статті є узагальнення актуальних підходів у навчанні студентів лексичному матеріалу з опорою на комунікативний метод, який є одним із пріоритетних напрямів реформування сучасного іншомовного сегменту освіти та визначення етапів формування англомовної лексичної компетенції.

Комунікативну компетенцію можна розглядати як здатність студентів-медиків здійснювати мовленнєву діяльність шляхом використання комунікативних, мовленнєвих умінь, сформованих на основі фонологічних, лексико-граматичних, соціологічних і країнознавчих знань та навичок відповідно до різноманітних завдань і ситуацій спілкування[1].

Лексичну компетенцію розглядають як наявність певного запасу слів у межах професійного діапазону та здатність до їх доцільного використання.

Знання іноземної мови асоціюється зі знанням слів, граматичних структур в той час як володіння мовою демонструє рівень розвитку лексичних та граматичних навичок, які саме й забезпечують функціонування лексики у спілкуванні. Лексичні навички слід розглядати як найважливіший і невід'ємний

компонент змісту навчання іноземної мови, а їх формування саме і є метою навчання лексичного матеріалу.

Відбір лексичних мінімумів відповідно до календарно-тематичного плану, забезпечують укладачі програм та автори підручників, які визначають кількість лексичних одиниць та їх належність до активного та пасивного мінімуму. Викладач має справу лише з результатами відбору, працюючи згідно з вимогами чинної програми та з певним підручником.

Основні тематичні категорії для класифікації лексичних одиниць із семантичними характеристиками для студентів 1 і 2 курсів медичних спеціальностей включають: 1) будову тіла людини (*head* - голова; *eye* - око; *cervix* - шия, шийка); 2) внутрішні хвороби (*gastritis* - гастрит; *nausea* - нудота; *ulcer* - виразка); 3) суспільство і медицина (*rehabilitation* - реабілітація, відновлення; *ward* - лікарняна палата; *supervise* - дивитися, спостерігати). У межах першої великої категорії «Будова тіла людини» доцільно виділити більш вузькі розділи, які, в свою чергу, також можуть бути розділені на більш диференційовані групи лексичних одиниць, наприклад: 1) частини тіла: *thumb* - великий палець (руки); *neck* - шия; *jaw* - щелепа; 2) клітини: а) будова: *membrane* - оболонка; *nucleus* - ядро; *nucleolus* - ядерце; б) функції: *production* - виробництво; *synthesis* - синтез; *diffuse* - поширювати. 3) тканини: а) будова: *bundle* - вузол, зв'язка; *fibre* - волокно; *stimulus* - стимул; б) функції: *sense* - почуття, відчуття; *reception* - відгук, реакція; *regenerate* - відновлювати.

У методиці викладання іноземних мов існує класифікація лексики з точки зору легкості / складності засвоєння, так, виділяють 3 групи: 1) повністю подібні лексичні одиниці, які схожі за графічною формою і мають однакове значення в трьох мовах (англійська, латинська, українська); 2) частково подібні лексичні одиниці, які мають схожість за графічною формою слова в двох мовах (англійська та латинська або англійська та українська) і однакове значення в мовах; 3) неподібні лексичні одиниці, які схожі за значенням, але різні за графічною формою в трьох мовах[2, с. 180].

Центральною ланкою в роботі над засвоєнням лексичного матеріалу є формування лексичних навичок. За визначенням С.Ф. Шатілова, «лексичні мовленнєві навички – це навички інтуїтивно-правильного утворення, вживання і розуміння іншомовної лексики на основі мовленнєвих лексичних зв'язків між слуховою, мовленнєвою, моторною та графічною формами слова і його значенням, а також зв'язків між словами іноземної мови» [3, с. 20].

Розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки й практики вивчення і впровадження основних етапів навчання лексичного матеріалу на заняттях з англійської мови:

1. Етап ознайомлення студентів з новими лексичними одиницями – семантизація.
2. Етап автоматизації дій студентів з новими лексичними одиницями, де розрізняють:
 - а) автоматизацію на рівні словоформи, вільного словосполучення та фрази/речення;
 - б) автоматизацію на понад фразовому рівні – діалогічної або монологічної єдності.
3. Удосконалення дій студентів з лексичними одиницями.
4. Ситуативне вживання засвоєних лексичних одиниць при висловлюванні своїх думок, контекстне розуміння лексичних одиниць при читанні та аудіюванні[4].

Інноваційні технології навчання вимагають оригінальних, новаторських способів, прийомів, педагогічних дій та засобів, які б сприяли активнішому формуванню лексичної компетентності студентів на заняттях з англійської мови у ВНМЗ. Ефективним є поєднання вправ як репродуктивного характеру, що виконують ознайомлювальну функцію, так і творчих, що сприяють активному самостійному використанню термінологічної лексики відповідно до ситуації.

Серед великої кількості репродуктивних вправ доцільним є використання таких: усне тлумачення фахових термінів англійською мовою; добір термінів до

запропонованих визначень; складання термінологічних словників до тексту з фахового підручника; переказ матеріалів попередньої теми, звертаючи увагу на вимову та вживання фахової термінології.

Вправи творчого спрямування повинні бути складнішими і передбачати більшу самостійність студентів при їх виконанні, наприклад, за допомогою словника слід добрати до термінів синоніми або антоніми, ввести терміни-синоніми або, відповідно, терміни-антоніми в речення; скласти з ними речення або діалог насичений фаховою тематикою.

Безперечно, найбільш доцільним при формуванні лексичної компетенції на основі медичної термінології є використання текстів зі спеціальності. Вправи із між стильової трансформації можуть містити такі завдання як, прочитати діалог лікаря з пацієнтом і викласти наведені факти в офіційно-діловому стилі як запис в медичній карті чи історії хвороби.

Запам'ятовування і засвоєння іншомовних лексичних одиниць медичної термінології на заняттях з англійської мови відбувається швидше, якщо студенти-медики вже вивчали латинські еквіваленти відповідних лексичним одиниць на заняттях з латинської мови.

Таким чином, ми маємо справу з мовленнєвими вміннями, які ґрунтуються на навичках, в тому числі і лексичних. Володіння студентом англійською мовою як іноземною – це набуття розумових навичок, і як результат цього процесу – використання мови для сприйняття та побудови в усній чи писемній формі програм мовленнєвої поведінки у вигляді висловлень та дискурсів. Виходячи з вищесказаного, ми вважаємо, що викладач повинен створити сприятливі передумови для свідомого засвоєння студентами англійської лексики як при виконанні найпростіших «технічних» вправ, так і при використанні навчальних комунікативних ситуацій за рахунок слідування основним етапам формування лексичної компетенції за принципом «від простого до складного».

Література:

1. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/443/1/7.pdf>
2. Митрофанова К.А. Обучение иноязычной лексике студентов медицинских специальностей как важный аспект формирования профессионально компетентной личности / К.А. Митрофанова // Профессионально компетентная личность в мировом образовательном пространстве: материалы II всерос. науч.-практич. конф., Новосибирск, 29 – 30 мая 2008 г. / Новос. гос. мед. ун-т. – Новосибирск : Изд-во «Сибмедиздат» НГМУ, 2008. – С. 180-184.
3. Шатилов С.Ф. Актуальные проблемы методики обучения русскому языку иностранных учащихся. – Л., 1985. – 290 с.
4. Brown H. Douglas. Principles of Language Learning & Teaching / H.Brown Douglas. – USA: Prentice Hall, 1980. – 217 p.